

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. május 8.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2017. május 8. 8:00

Időtartam: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Ossza be a 240 percet úgy, hogy minden feladatra legyen elég ideje!

Alaposan olvassa el a feladatokat, kérdéseket, szempontokat!

Bátran fogalmazzon önálló véleményt, ahol azt kéri a feladat!

Írásait gondosan szerkessze, helyesírását ellenőrizze a szótárból, ha bizonytalan!

Jegyzeteket, vázlatot készíthet, de ügyeljen, hogy azok elváljanak a kész fogalmazásoktól!

Ha a megoldott feladatokban javítani akar, akkor a javítani kívánt szót / szavakat húzza át, a helyesnek vélt szót / szavakat pedig írja le újra!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

A regényrészlet bekezdéseit megszámoztuk.

Ottlik Géza: *Iskola a határon* (részlet)

4. Az idő múlása. Fekete kéz a falon. Fésűtisztító fonál. Vacsorára lencse kolbásszal

(1) De nem így telt velünk az idő. Rosszul mondtam el az egészet. S ráadásul ugrom egyet a végén, és három évet emlegetek, számszerű adatokkal, mintha lemérhető, egynemű valamiről beszélnék. S mintha ez a valami események összefüggő egymásutánja lenne.

(2) A három év például egyáltalán nem telt el, hanem van; minden pillanata áll egy helyben, kivetítve a mindenség ernyőjére, szélesen, mint egy divergens¹ sugárnyaláb metszőpontjai szferikus² felületen. Az árnyékszék deszkafalán porszem rakódott porszemre, és ha Medve tenyerének a nyoma végzetes jel volt a falon, talán a láthatatlanná vált fekete kéz szörnyű „mene tekélje”³, hát annyi bizonyos, hogy nekünk erről nem volt tudomásunk, sőt ma sincs róla tudomásom. Lehetséges, hogy fennáll a dolgok közt valamiféle isteni rend és összefüggés; az is lehet, hogy jeleket ró a falra, mindenfelé, szívesen kínálkozó, sőt magukat kellett jellepeket; s kétségtelen, hogy magam is könnyebben tudnám rendbe szedve és cselekményszerűen elbeszélni, hogyan telt el három évünk, ha a fekete kéz jeléhez igazodom: csak hogy számunkra semmi ehhez foghatót nem jelentett, az időnk múlásában pedig, a valóságban, semmi ilyen átfogó, egységes vagy világos formában kifejezhető összefüggés nem nyilvánult meg.

(3) A fekete kéz úgy merült feledésbe, és annyit ért, mint az a parányi orsóra tekert erős fonál, amit még anyám csomagolt be nekem annak idején, hogy tisztogassam vele a fésűmet, nehogy megszóljanak majd érte a többiek, ha látják, hogy korpás. Hát hogy is mondjam? Ilyesféle tisztátalanság itt akkor se igen sértette volna társaim finnyásságát, ha sokkal nagyobb érdeklődéssel viseltetnek magánügyeim iránt. Aztán, bár tisztogatni hajnaltól estig mindent tisztogattunk, mintegy vezényszóra, mégsem tudom, hogy a nap melyik órájában, percében, másodpercében lett volna olyan negyedórám, amikor alkalmam nyílik pusztá lelkesedésből a saját fésűmet pucolgatni. Egyébként kopaszra voltunk nyírva nullásgéppel. A fésűm használatlanul hányódott a fiókunk alján. Anyám jó tanácsát elfelejtettem, mint nem létező dolgot, mert az alanya, állítmánya, tárgya, minden mondatrésze egyszerűen értelmetlenné és érvénytelenné vált, s a kis orsónak minden vonatkozása megszűnt a valósággal. Így feledkeztünk meg a fekete kézről is, ha ugyan egyáltalán elhangzott a gyakorlótér szélén valaha is az a rövid beszélgetés.

(4) Itt nem volt hajunk, itt nem volt összeesküvés. De ha lett volna, akkor sem volt ki ellen, mi ellen. Legfeljebb a világ belső szerkezete és emberi mivoltunk végső természete ellen. Mintha a halak így szólnának a tenger mélyén: Ne hagyjuk ezt, hogy a világ cseppfolyós, és hogy mi halak vagyunk benne, hanem fogjunk össze, és legyünk emlős állatok, szilárd talajon. Ismét lehetséges, hogy valahol, talán a csillagokba írva, fennáll ilyen kötés; elképzelhető ilyen átfogó törekvés. A kivitelezése azonban hosszabb időt vesz igénybe, semhogy a mi létünk méreteinek nagyságrendjében át tudnánk tekinteni, s egyáltalán tudomásunk lehetne róla.

(5) Nem így telt velünk az idő. Nem cselekményszerűen, nem áttekinthetően. A kézzelfogható valóságban éltünk, nem dicséretes eszmék jelképei közt vagy kerek történetek absztrakcióiban. Medve tenyere nyoma végzetesebb jelentést tartalmazott számunkra, mint bármiféle fekete kéz

¹ divergens: különböző irányokba mozduló, elágazó

² szferikus: gömbölyű, gömb alakú. Szferikus térnek hívjuk azt a teret, amely *véges, de még sincs határa*.

³ Bibliai eredetű kifejezés, melyet egy ószövetségi történet szerint testetlen emberi kéz ujjá írt egy királyi palota falára. Dániel próféta királyi kérésre megfejtette az írást: 'Isten számba vette királyságodat, és véget vetett neki, megmért a mérlegen, és könnyűnek talált'. Ottlik szövegében általánosított jelentése 'intés, intő jóslat'.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

mene tekelje. Két év múlva, három év múlva is ott volt; számunkra az első emeleti egyik árnyékszék telefirkált, faragott, maszatos deszkafalának kis darabját jelentette, ahová valaki egyszer belekente az olajos tenyerét. Meghitt és ismerős folt volt, de nem láttuk külön. Százszor, ezerszer futott el rajta a pillantásunk. Porszem rakódott porszemre. Azt jelentette, hogy nem történik semmi, hiába várjuk. Hogy csak rakódnak bennünk a napok, az órák, a percek: nincs más cselekménye az életünknek. Azt jelentette, hogy mégis így telik velünk az idő, rettenetesen és csodálatosan.

(6) Elmondtam időrendbe szedve három nap mozzanatait, szombat délutántól, amikor Szabó Gerzsonnak adtam a sárga papíromat, és Medve felelősségre vont érte, hétfő délelőttig, amikor a rajzszögekkel bosszantottak, és Medvét nekilökték a vizeldének. Nem így telt el ez a három nap. Nem ilyen gyorsan; nem ilyen összefüggően; s egyáltalán, nem ez történt.

(7) Az történt, hogy hétfőn németóra alatt a *Lázadás a Bounty fedélzetén*-t olvastam. Az történt, hogy vasárnap délután fél öt felé megeredt az eső, és abbamaradt a szokásos kincstári sétánk, felvonultunk a tanterembe, és szabad foglalkozás volt vacsoráig. Délelőtt nagyon sokáig tartott a mi protestáns istentiszteletünk, s mire a hálóterembe értünk, a katolikusok már visszaöltöztek háziruhába. Ez jó volt, mert egy negyedórával kevesebb időt töltöttünk Schulzéval. Visszaadta a könyvemet ebéd előtt, fene tudja, miért, amit még a bevonuláskor elkobzott. Formesnak is, Colaltónak is, másoknak is; egy csomó könyvet hozott ki a századirodából. Néztam Schulzét, de csak a szemem csücskéből, a bajuszát; most már olvashattam volna a *Bounty fedélzeté*-t; kinyitottam a könyvet, és Schulzét ügyeltem közben, mintha olvasnék, ez történt. Bognárnak majdnem nekiment két kerékpározó negyedéves a külső fasorban, amikor indultunk fel a tanterembe; ők nem örültek az esőnek, mert biciklizni szerettek volna. A Netter-kapu nyitva volt, csodálkoztunk is. Szombaton is néztam Schulzét, illetve nem mertem nézni, csak tudtam, hogy ott ül hatlépésnyire előttem a katedrán, és én nem nézek fel rá, s nem bírtam másra gondolni. Nem bírtam ügyelni a tanulásra. Ez a félóra egymagában tovább tartott három napnál. Hétfőn dühös voltam Medvére valami miatt, talán mert a napos tiszt kidobott a reggeliről. Az történt, hogy este gombot kellett varnom a nadrágomra, mert előzőleg fehér cérnával varrtam fel, és Schulze levágatta. Gyalázatos dolog volt. Az történt, hogy szombaton lencsét kaptunk vacsorára, belevagdalt kolbásszal. Kanállal ettük, levesestányérból. Másodszor is jutott nekem. Ilyen jó napom se volt még életemben.

(8) Három napig madarat lehetett volna fogatni velem akkor este az étteremben. Csak sajnos lassan telt az idő. Mire elérkezett a másnap vagy akár a következő félóra, már minden másképpen volt.

Forrás: Ottlik Géza: *Iskola a határon*. Második rész. Sár és hó. 4.

<http://mek.oszk.hu/02200/02285/02285.htm#25>.

1. Értelmezze az idézett részlet tartalmával összefüggésben a regény Mutatójából vett fejezetcím szerepét legalább 3 közléselemmel!

„4. *Az idő múlása*. Fekete kéz a falon. Fésűtisztító fonál. Vacsorára lencse kolbásszal”

---

3 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Keressen és nevezzen meg legalább 3 tartalmi, motivikus összefüggést a 2. és az 5. bekezdés között!

---

3 pont	
--------	--

3. „Az *Iskola a határon* jelentésszintjei közül alighanem az időszerkezet érzékelhető a legközvetlenebbül. Bárhol üssük is fel a könyvet, mindenütt azonnal szembeötlik az időmegjelölések hangsúlyozott szerepe.” – írja a regény egyik elemzője, Szegedy-Maszák Mihály.

a) Tanulmányozza figyelmesen az idézett regényrészletet, és emeljen ki a szövegből 3 időmegjelölő kifejezést!

---

3 pont	
--------	--

b) Mi indokolja, hogy az író ennyire kimerítse az időszerkezet bonyolításának elvileg adott lehetőségeit? Válaszoljon összefüggő szövegben a kérdésre a saját szavaival, legalább 3 érdemi közléssel!

---

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Ottlik Géza egy nyilatkozatában 'intenzív életnek' nevezi a regényműfajt.

a) Nevezze meg, milyen regényműfajhoz sorolható az *Iskola a határon* című alkotása!

_____

1 pont	
--------	--

b) Hozzon egy-egy példát a táblázatban megadott műfajváltozatokra! A magyar irodalomból és a világirodalomból egyaránt meríthet.

Műfaj / műfajváltozat	Szerző	Cím
tézisregény		
történelmi regény		
lélektani regény		
utópisztikus vagy antiutópisztikus regény		
karrierregény		
levélregény		

6 pont	
--------	--

5. Tanulmányozza az 5. és a 7. bekezdés stílusalakzatait, majd e bekezdésekből vett egy-egy példával töltsse ki a táblázatot!

Alakzat	Példa
ismétlés / ismétlődés	
ellentét	
fokozás	
halmozás	

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

6. Írjon ki az alábbi, szövegbeli mondatból a kért nyelvi-leíró nyelvtani jelenségekre egy-egy példát!

Három napig madarat lehetett volna fogatni velem akkor este az étteremben.

állítmányi-alanyi szó szerkezet: _____

a rövidülés hangtani jelensége: _____

teljes hasonulás: _____

szótó + képző + képző: _____

4 pont	
--------	--

7. A szövegben említett „mene tekel” bibliai eredetű nyelvi fordulat. Nevezze meg azt a 4 különböző bibliai alakot, személyt, akiknek a döntéséhez az alábbi kifejezések kapcsolódnak!

eladni valamit egy tál lencséért: _____

1 pont	
--------	--

eladni valakit harminc ezüstpénzért: _____

1 pont	
--------	--

mosom kezeim: _____

1 pont	
--------	--

harmadik kakasszó: _____

1 pont	
--------	--

8. Hogyan kötődnek az alábbi nevek, tények, adatok Ottlik Gézához?

Kőszeg: _____

Nyugat (folyóirat): _____

2 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. Az idő múlásával, a mulandósággal a lírai alkotások is számot vetnek. Nevezze meg az alábbi műrészletek szerzőit teljes névvel!

a)

Oh, a szárnyas idő hirtelen elrepül,
S minden míve tűnő szárnya körül lebeg!
Minden csak jelenés, minden az ég alatt,
Mint a kis nefelejcs, enyész.

A szerző teljes neve:

_____

b)

De ránk, mikor szent fátyolid vonulnak;
Mint éji harmat, napjaink lehullnak,
Tisztán, magába, csendesen:
Élünk, kimúlunk édesen.

A szerző teljes neve:

_____

c)

Már az év, mint homokóra fordul:
elfogy az ó, most kezd fogyni az új,
s mint unt homokját a homokóra,
hagyja gondját az ó év az újra.

A szerző teljes neve:

_____

d)

Még ifju szivemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet,
De íme sötét hajam őszbe vegyül már,
A tél dere már megüté fejemet.

A szerző teljes neve:

_____

4 pont	
--------	--

10. Jellemezze a 9. feladat d) pontjához tartozó versrészlet ritmusát!

Verselési rendszer: _____

1 pont	
--------	--

Meghatározó ütem / versláb / sor: _____

1 pont	
--------	--

40 pont	
---------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MŰÉRTELMEZŐ SZÖVEG ALKOTÁSA

Vörösmarty Mihály költeménye a szerelem érzését az ellentét alakzatára építve, a vallási hagyomány nyelvének megidézésével jeleníti meg. Mutassa be ezek versbeli megjelenítését és értelmezze funkciójukat!

Megoldása 400-800 szó terjedelmű legyen!

A versszakokat megszámoztuk.

Vörösmarty Mihály: Éj és csillag

(1) Éj vagyok, te csillag,
Fényes és hideg,
Én setét a bútól
S vágy miatt beteg.

(2) Általad homályom
Fájva összereng,
Míg fölötte arcod
Istensége leng.

(3) Szép sugáraidtól
El nem alhatom,
Mégis éber kínnal
Hozzád álmodom;

(4) Fel kívánom vinni
Amit rejt a hit,
A föld gyermekének
Édes titkait,

(5) Mit nem esküdött szó,
Nem sugott ajak,
Amit bánat és éj
Gondolhattanak.

(6) Fel kívánom vinni
Gyászos arcomat,
Hogy világosabb légy
Árnyékom miatt.

(7) S mint inkább leendek
Bútól fekete,
Annyival dicsőbben
Kezdd ragyogni te.

(8) El kívánok veszni
Fényben általad:
Érezzem csak egyszer,
Egyszer lángodat.

1841. január 10. előtt

Forrás: *Vörösmarty Mihály összes költeményei*. <http://mek.oszk.hu/01100/01122/html/vers0303.htm#83>.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

REFLEKTÁLÓ SZÖVEG ALKOTÁSA

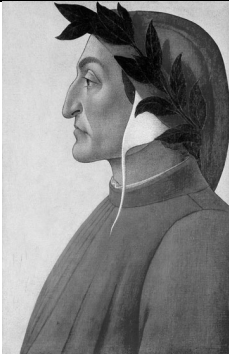
„Az emberélet útjának felén...” vagy „Életünk útjának feléhez érve...” vagy „Fele útján a földi létezésnek...”?

2015-ben ünnepelte a világ Dante* születésének 750. évfordulóját; fő művét, az *Isteni színjátékot* (vagy ennek első részét)** többen is átültették anyanyelvünkre. Máig klasszikus, legismertebb magyar fordítását Babits Mihály jelentette meg, a *Pokol*-t 1913-ban. A *Pokol* (1313) Babits Mihály által fordított részletei a 9. évfolyamosoknak szánt irodalmi szöveggyűjteményekben is szerepelnek.

Az *Isteni színjáték* újrafordításának többen nekiláttak azóta is. Egymástól függetlenül készült el a közelmúltban Baranyi Ferenc és Nádasdy Ádám *Pokol*-fordítása. 2016-ban Nádasdy Ádám új fordításában a teljes mű is megjelent.

Fejtse ki véleményét e mű kortársi újrafordításainak jelenségéről, ennek szükségességéről! Foglaljon állást arról, felváltaná-e az iskolai taneszközökben közölt jelenlegi szöveget az új fordításokkal! Reflektálásának elkészítésekor vegye figyelembe a *Pokol* nyitó sorainak alább közölt változatait! Írásában néhány szavas indoklással hivatkozzon legalább egy olyan más világirodalmi olvasmányára is, amelynek újrafordítását szükségesnek látja!

Megoldása 150-450 szó terjedelmű legyen!

 <p>Sandro Botticelli: <i>Dante Alighieri képmása. 1495 körül.</i></p>	<p>Első ének – Babits Mihály (1913)</p> <p><i>A sötét erdőben</i></p> <p>Az emberélet útjának felén egy nagy sötétlő erdőbe jutottam, mivel az igaz utat nem lelém. Ó, szörnyü elbeszélni mi van ottan, s milyen e sűrű, kúsza, vad vadon: már rá gondolva reszketek legottan. A halál sem sokkal rosszabb, tudom. De hogy megértsd a Jót, mit ott találtam, hallanod kell, mit láttam az uton. (I.1-9.)</p>
<p>I. ÉNEK (A sötét erdőben) – Nádasdy Ádám (2010/2016)</p> <p>A túlvilági utazás terve</p> <p style="text-align: right;"><i>Bevezető</i></p> <p>Életünk útjának feléhez érve 1 sötét erdőben találtam magam, mert elvitettem a helyes utat.</p> <p>Jaj, fájdalmas dolog elmondani, 4 milyen volt az a sűrű, vad vadon: elfog a félsz, ha csak eszembe jut – majdnem oly keserű, mint a halál! 7 De hogy beszámoljak a jóról is, elmondok mindent, amit ott találtam. mindent elmesélek.</p>	<p>Első ének – Baranyi Ferenc (2012)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Feleútján a földi létezésnek egy naptalan vadonba vitt a lábam, mivel a biztos ösvényről letévedt. 2. Nincs arra szó, hogy mennyi borzadály van egy ily sötét s rettentő rengetegben – ha rá gondolok, borsózdik a hátam! 3. A halál sem lehet inkább kegyetlen. Mégis: azért, ami javamra vált ott, egyéb dolgokról is szót illik ejtnem.

*Dante Alighieri (1265-1321)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

** Dante szövege, a közölt fordítások eredetije.
CANTO I (*INFERNO* di Dante Alighieri, 1313)

Nel mezzo del cammin di nostra vita mi ritrovai per una selva oscura, ché la diritta via era smarrita.	3
Ahi quanto a dir qual era è cosa dura esta selva selvaggia e aspra e forte che nel pensier rinova la paura!	6
Tant' è amara che poco è più morte; ma per trattar del ben ch' i' vi trovai, dirò de l'altre cose ch' i' v'ho scorte. [...]	9

Szövegforrások:

Commedia di Dante Alighieri. *Inferno*. Canto I. Edizione di riferimento: a cura di Giorgio Petrocchi, 3 volumi, Mondadori, Milano, 1966-67

Dante: *Isteni Színjáték. Pokol*. Fordította Babits Mihály. Európa Könyvkiadó, 1974

Dante Alighieri: *Pokol*. Fordította Baranyi Ferenc. Tarandus Kiadó, 2012

Dante: *Isteni színjáték*. Fordította: Nádasdy Ádám. Magvető, Budapest, 2016. 45.o.

A kép forrása: Sandro Botticelli - telegraph http://www.pileface.com/sollers/article.php3?id_article=3

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	Elérhető pontszám	Elért pontszám
Tartalom	5	
Problémaérzékenység	5	
Gondolatmenet	5	
Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5	
Összesen	20	

Helyesírás	Hibapontok száma a teljes dolgozatban	
	Vizsgapontok	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		pontszám	
		Maximális	Elért
I. Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor		40	
II. Szövegalkotási feladatok	Műértelmező szöveg	Tartalom	15
		Szövegszerkezet	5
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10
		Összesen	30
	Reflektáló szöveg	Tartalom	5
		Problémaérzékenység	5
		Gondolatmenet	5
		Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5
		Összesen	20
Helyesírás		8	
Íráskép		2	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

_____

dátum

_____

javító tanár

		pontszáma egész számra kerekítve	
		elért	programba beírt
I. Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	Műértelmező szöveg		
	Reflektáló szöveg		
Helyesírás			
Íráskép			

_____

dátum

_____

dátum

_____

javító tanár

_____

jegyző